

Natuurherstel in Natura2000

Provincie Limburg

Natuurherstel op particulier eigendom: wat betekent dat?

Colofon

Opdrachtgever

provincie limburg

Titel	Natuurherstel in Natura2000
Status	Concept
Datum	12 januari 2018
Auteur(s)	Ir. E.J.P. (Evelien) Bosch-Thomas
Collegiale toets	Ir. J.H.C. (Johan) Arts
Foto's	Bosgroep Zuid Nederland; Wikipedia; Saxifraga Free Nature Images
Contactpersoon	Ir. E.J.P. (Evelien) Bosch-Thomas
Projectnummer	15034300-003

Deze brochure is opgesteld door:

Bosgroep Zuid Nederland

**waterschap
limburg**

Stichting
het Limburgs
Landschap

ARK
NATUUR
ONTWIKKELING

Inhoud

VOORWOORD	5
1 PAS, WAT IS DAT?	7
1.1 HOE WERKT DE PAS?	7
1.2 PROBLEMATIEK IN NATURA2000–GEBIEDEN	8
2 PAS, WELKE INSTRUMENTEN ZIJN ER?	10
2.1 INSTRUMENTEN REALISATIE NATUURHERSTELMAATREGELEN	10
2.2 INSTRUMENTEN INSTANDHOUDING NATUURHERSTELMAATREGELEN	11
3 PAS, WELKE GEVOLGEN HEBBEN DE MAATREGELEN?	14
3.1 REIKWIJDTE VAN DE MAATREGELEN	14
3.2 GEVOLGEN VAN VERNATTINGSMAATREGELEN VOOR BOSEIGENAREN	14
4 PAS, WAT BETEKENT HET VOOR U?	18

Voorwoord

Deze informatiebrochure is bedoeld voor particulieren met grondeigendom binnen Natura2000-gebieden¹. Gebieden met zulke bijzondere natuurwaarden, dat ze een Europees beschermde status hebben gekregen. In Nederland liggen ruim 160 Natura2000-gebieden. Binnen al deze gebieden vindt natuurbeheer plaats. In 118 Natura2000-gebieden zijn beheermaatregelen niet genoeg om de natuurdoelen te bereiken. Binnen deze gebieden zijn extra herstelmaatregelen nodig. De herstelmaatregelen maken onderdeel uit van de Programmatische Aanpak Stikstof en de provincies zijn verplicht de maatregelen uit te voeren. Alleen dan kunnen de natuurdoelen van de Natura2000-gebieden worden gehaald.

In deze brochure nemen we u mee in de achtergronden van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en de herstelmaatregelen die daarin zijn opgenomen. U krijgt antwoord op de vragen: Wat is de PAS? Waarom zijn er natuurherstelmaatregelen nodig? Welke maatregelen zijn dat zoal en wie voert de maatregelen uit? Welke instrumenten zijn er beschikbaar voor het uitvoeren van de maatregelen? Hoe kunt u als eigenaar een bijdrage leveren? Welke gevolgen hebben de maatregelen en hoe voorkomt of compenseert de provincie nadelige gevolgen voor u als eigenaar?

Waarom ontvangt u deze brochure?

U krijgt als particuliere grondeigenaar op verschillende manieren te maken met de natuurherstelmaatregelen in Natura2000-gebied. Bijvoorbeeld omdat op uw perceel bijzondere plantensoorten voorkomen. Of omdat uw perceel heel geschikt is om juist daar de groei van bijzondere plantensoorten te stimuleren. In beide gevallen zijn natuurherstelmaatregelen op of in de directe omgeving van uw perceel wenselijk. Die maatregelen hebben gevolgen voor uw perceel en het gebruik ervan. Gezien de complexiteit van het onderwerp is ervoor gekozen om de belangrijkste informatie te bundelen in deze brochure.

Wat heeft deze brochure voor u te bieden?

Het is duidelijk dat de verschillende natuurherstelmaatregelen effecten zullen veroorzaken, zowel op perceelniveau als op grotere schaal. Deze effecten kunnen gevolgen hebben voor het gebruik van particuliere percelen. Denk bijvoorbeeld aan de houtproductiefunctie, de recreatieve functie en/of de bereikbaarheid van percelen die veranderen als gevolg van de natuurherstelmaatregelen. Vandaar dat in deze brochure ook aandacht wordt besteed aan de maatregelen om deze effecten te voorkomen én aan regelingen om de effecten te compenseren.

Het schema in hoofdstuk 4 vat alle informatie uit deze brochure kort voor u samen.

¹ Natura2000: Europees netwerk van natuurgebieden waarin belangrijke planten- en diersoorten voorkomen, gezien vanuit Europees perspectief.

Een zorgvuldige samenwerking

Deze brochure is opgesteld in samenwerking met Stichting het Limburgs Landschap, waterschap Limburg, ARK Natuurontwikkeling en de provincie Limburg. Juridische toetsing en goedkeuring heeft plaatsgevonden door de provincie Limburg.

1 PAS, wat is dat?

PAS staat voor Programmatische Aanpak Stikstof. Het programma is sinds 1 juli 2015 van kracht en is opgesteld door alle provincies en de ministeries van Economische Zaken, Infrastructuur en Defensie. De PAS heeft als doel om binnen Natura2000-gebieden de aantasting van natuur door een teveel aan stikstof drastisch te verminderen. Zo kan er weer een evenwicht ontstaan tussen een veerkrachtige natuur en een gezonde economie.

1.1 Hoe werkt de PAS?

Stikstof komt in de lucht via de uitlaatgassen van auto's, mest uit de veehouderij en de uitstoot van de industrie. De stikstof slaat vervolgens op enige afstand van deze bronnen neer op de grond en in het oppervlaktewater. Dat zorgt voor een overschot aan voedingsstoffen in de bodem en het water: vermessing. Daarnaast worden de bodem en het water zuurder door de stikstof: verzuring. Beide effecten zorgen ervoor dat snelgroeiende en algemeen voorkomende plantensoorten de zeldzamere plantensoorten verdringen. Diersoorten die gebonden zijn aan deze zeldzamere plantensoorten en vegetatietypen² kunnen hierdoor verdwijnen.

Maatregelen om zeldzame planten- en diersoorten te behouden

In de Natura2000-gebieden willen we juist die zeldzamere plantensoorten en vegetatietypen behouden. Daarom is de Programmatische Aanpak Stikstof uitgewerkt. In de PAS zijn maatregelen opgenomen die de uitstoot van stikstof moeten verminderen (de brongerichte maatregelen) en maatregelen die de vegetatietypen in de Natura2000-gebieden helpen herstellen (de effectgerichte natuurherstelmaatregelen).

De brongerichte maatregelen in de PAS richten zich specifiek op het verminderen van de uitstoot van stikstof door de agrarische sector. De PAS stelt onder andere eisen aan de stalsystemen die boeren toepassen en de wijze waarop zij omgaan met mest.

De natuurherstelmaatregelen zijn bedoeld om de negatieve effecten van stikstof binnen de Natura2000-gebieden aan te pakken. De maatregelen richten zich op het herstellen van de gewenste vegetaties en op het realiseren van een goede uitgangssituatie voor deze vegetaties. Soms kan men het teveel aan stikstof verwijderen, door bijvoorbeeld het afgraven van de bovenste bodemlaag, waarin de stikstof is opgehoopt. Dat noemen we plaggen. Vaak zijn echter ook andere maatregelen mogelijk én nodig om de kwetsbare vegetaties robuuster te maken tegen de overmaat aan voedingsstoffen in de bodem. Denk aan het omvormen van vegetaties, bijvoorbeeld het vervangen van naaldbos door loofbos. Ook het verhogen van de grondwaterstand, vernatten, is een mogelijke maatregel. Voor ieder stikstofgevoelig Natura2000-gebied is een gebiedsanalyse opgesteld, waarin de natuurherstelmaatregelen zijn beschreven.

² Vegetatietype: een groep van plantensoorten met een kenmerkende samenstelling en structuur. Milieuomstandigheden zoals de grondwaterstand en de eigenschappen van de bodem bepalen welk vegetatietype op een specifieke plek kan voorkomen.

Hoogveenbos

Veehouderij: één van de stikstofbronnen

Wegverkeer: één van de stikstofbronnen

Kraloër Heide: natte heidevegetatie

Toewerken naar balans

De bedoeling is, dat de brongerichte maatregelen en de natuurherstelmaatregelen samen zó effectief zijn, dat de natuur binnen de Natura2000-gebieden behouden blijft en zich goed kan ontwikkelen. De natuur is dan in staat om de neerslag van extra stikstof door nieuwe economische ontwikkelingen op te vangen.

1.2 Problematiek in Natura2000-gebieden

Stikstof die terecht komt in natuurgebieden, zorgt daar voor vermesting en verzuring. Daarnaast is in veel Natura2000-gebieden de grondwaterstand te laag voor een goede ontwikkeling van de bijzondere vegetatietypen. Greppels, sloten en beken die door de mens zijn gegraven, rechtgetrokken en verdiept voeren het water snel af. Voor de landbouwgebieden rondom de natuurgebieden was dat gunstig, want een teveel aan water werd zo gemakkelijk afgevoerd. Natuurgebieden zijn echter vaak gebaat bij hoge grondwaterstanden. Juist dan komen bijzondere vegetatietypen voor. In de Natura2000-gebieden bestaan de problemen bij het realiseren van de natuurdoelen dan ook meestal uit drie thema's:

- Vermesting.
- Verzuring.
- Verdroging.

De natuurherstelmaatregelen die in de PAS zijn opgenomen, richten zich op het oplossen van deze drie problemen. Het tekstkader op de volgende pagina beschrijft voorbeelden van herstelmaatregelen.

Voorbeelden van natuurherstelmaatregelen

Tegengaan van de vermestende en verzurende effecten van stikstof kan in de eerste plaats door het verwijderen van stikstof uit het gebied. Dat gebeurt bijvoorbeeld bij het plaggen van heideterreinen. Bij deze maatregelen wordt de bovenste bodemlaag, waarin de stikstof zich heeft ophoopt, weggegraven. Vaker maaien en afvoeren of meer begrazing zorgt eveneens voor een afvoer van voedingsstoffen uit de bodem. Een andere maatregel is het omvormen van de aanwezige vegetatie. Naaldbomen versterken bijvoorbeeld de verzuring van de bodem doordat de naalden die zij laten vallen, relatief veel zuren bevatten, terwijl verschillende loofboomsoorten juist veel minder zuur blad hebben. Tot slot kan ook bekalken helpen om de balans in voedingsstoffen in de bodem te herstellen.

Begrazing Dwingeloo

Verondiepen sloot Valkenswaard

Het aanpakken van verdroging vraagt ingrepen in het watersysteem. Dit kan op kleine schaal door binnen natuurgebieden perceelgreppels en -sloten te dempen of af te dammen of door terreindelen te verlagen door afgraving van de bovengrond (tevens afvoer van de voedselrijke toplaag). Om grotere delen van een natuurgebied natter te maken, moeten grotere afwateringssloten en beken worden verondiept, opgestuwd of gedempt.

2 PAS, welke instrumenten zijn er?

De provincie Limburg is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Programmatische Aanpak Stikstof in de Limburgse Natura2000-gebieden. Zij zet verschillende instrumenten in om de natuurherstelmaatregelen te (laten) realiseren. Deze instrumenten worden hier kort toegelicht. Daarna gaan we in op de instrumenten voor de instandhouding van de gerealiseerde natuur.

2.1 Instrumenten realisatie natuurherstelmaatregelen

2.1.1 Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap

Voor het bekostigen van natuurherstelmaatregelen in Natura2000-gebieden, die voortkomen uit de PAS, kan subsidie worden aangevraagd op grond van de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Ook particuliere grondeigenaren die PAS-maatregelen willen realiseren, kunnen aanspraak maken op deze regeling. Subsidieaanvragen kunnen gedurende het gehele jaar worden ingediend: er geldt geen beperkte openstellingstermijn voor PAS-maatregelen.

Financiering vanuit de SKNL

Voor de natuurherstelmaatregelen geldt dat honderd procent van de gemaakte kosten voor voorbereiding en uitvoering van de maatregelen wordt gesubsidieerd. Ook voor verschillende bijkomende maatregelen kan subsidie worden aangevraagd. Denk bijvoorbeeld aan het herstellen of aanleggen van wegen en paden om natuurterreinen bereikbaar te houden. Daarnaast vergoedt de SKNL ook het omvormings- of aanloopbeheer direct na uitvoering van natuurherstelmaatregelen. Tot slot geldt de SKNL ook voor regelmatig terugkerend beheer dat als herstelmaatregel is opgenomen in de PAS-gebiedsvisies. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het periodiek maaien en/of plaggen van venoevers of heideterrein.

Plaggen

Venherstel

Binnen Natura2000-gebieden zijn vaak gronden aanwezig waarop agrarisch gebruik plaatsvindt. Vaak moeten ook op deze landbouwgronden natuurherstelmaatregelen worden uitgevoerd of krijgen de percelen te maken met de effecten van maatregelen die binnen aangrenzende percelen worden uitgevoerd. Uiteindelijk moeten de landbouwgronden binnen Natura2000-gebieden allemaal worden omgevormd tot natuur. Dat betekent dat de functie verandert en de gronden minder waard worden.

Voor de waardedaling als gevolg van deze functieverandering kan subsidie worden verkregen via de SKNL. De vergoeding bedraagt maximaal 85 procent van de waarde van de landbouwgrond. De provincie bepaalt de waarde van de landbouwgrond en de restwaarde van de natuurgrond aan de hand van een taxatie. Uitgangspunt is daarbij de waarde in het economisch verkeer.

2.1.2 Overige instrumenten

Vanuit de SKNL vindt, zoals gezegd, financiering van de natuurherstelmaatregelen en van de waardedaling van gronden plaats. Wanneer u als particuliere grondeigenaar zelf graag natuur wilt ontwikkelen of herstellen, zal deze regeling voor u voldoen. Wilt u zelf geen medewerking verlenen aan de natuurherstelmaatregelen, dan kan de provincie verschillende alternatieve instrumenten inzetten om de maatregelen toch uit te kunnen voeren.

Grondruil, grondaankoop en onteigening

Alternatieve instrumenten die de provincie Limburg kan inzetten, zijn grondruil, grondaankoop en onteigening.

De provincie kan eigen gronden buiten Natura2000-gebied inzetten als ruilgrond. Ook kan de provincie grondruil tussen eigenaren faciliteren en stimuleren door het vergoeden van de bijkomende kosten (bijvoorbeeld notariskosten). De aankoop van gronden van particuliere behoort ook tot de mogelijkheden. De provincie kan vervolgens zelf actief de natuurherstelmaatregelen uitvoeren, of dit overlaten aan een terreinbeherende organisatie, zoals bijvoorbeeld Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer of Stichting het Limburgs Landschap.

Uiteindelijk kan de provincie zelfs overgaan tot onteigening. Dit gebeurt alleen wanneer gronden cruciaal zijn voor realisatie van de PAS-maatregelen en er niet op een andere manier tot overeenstemming kan worden gekomen. De provincie heeft immers een wettelijke verplichting om de PAS-maatregelen uit te voeren.

De provincie zet de genoemde alternatieve instrumenten alleen in wanneer de SKNL onvoldoende oplossing biedt om de PAS-maatregelen uit te voeren. Per Natura2000-gebied wordt bekeken of alternatieve instrumenten nodig zijn, welke dat zijn en hoe ze moeten worden ingevuld.

2.2 Instrumenten instandhouding natuurherstelmaatregelen

De provincie Limburg heeft voor het beheer van bos- en natuurterreinen de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL) vastgesteld. De regeling subsidieert naast het beheer van natuurpercelen ook het agrarisch natuurbeheer en het beheer van groene landschapselementen.

De SVNL is gekoppeld aan het Natuurbeheerplan van de provincie Limburg. In het Natuurbeheerplan is op perceelniveau vastgelegd welk natuurbeheertype men nastreeft. Voor de verschillende natuurbeheertypen geldt een vaste jaarlijkse beheervergoeding. Een subsidieaanvraag en -beschikking geldt voor de duur van 6 jaar (steeds beginnend op 1 januari).

Voorwaarden van de SVNL

De SVNL kent een aantal subsidievoorwaarden:

- De oppervlakte van het beheerde gebied moet vanaf 2018 minimaal 150 hectaren groot zijn.
- De subsidieaanvrager moet door de provincie gecertificeerd zijn of worden.

- De aanwezige wegen en paden moeten opengesteld zijn voor recreanten.

Om als eigenaar van kleinere oppervlakten natuurgebied in aanmerking te komen voor beheersubsidie, moet deze zich aansluiten bij een beheercollectief.

Eigenaren van bestaande natuurpercelen die op dit moment nog geen beheersubsidie krijgen vanuit de SVNL, kunnen geen nieuwe subsidieaanvraag doen. Ook is het aansluiten bij een beheercollectief niet mogelijk. Dit is in de voorschriften van de SVNL uitgesloten. Alleen wanneer landbouwgrond wordt omgevormd tot natuur, kan vervolgens (nieuwe) beheersubsidie worden verkregen.

Voor eigenaren van natuurpercelen die wél al beheersubsidie krijgen, kan de lopende beschikking worden aangepast als het natuurbeheertype van percelen wijzigt door de uitvoering van PAS-maatregelen. Dit gewijzigd natuurbeheertype wordt dan vastgelegd in het provinciaal Natuurbeheerplan.

3 PAS, welke gevolgen hebben de maatregelen?

De natuurherstelmaatregelen in de Natura2000-gebieden moeten in de eerste plaats de specifieke vegetatietypen waarvoor de Natura2000-gebieden zijn aangewezen, herstellen en tot ontwikkeling brengen. Ze hebben daarmee effect op de bestaande vegetaties. We leggen in dit hoofdstuk uit wat dit kan betekenen voor particulier eigendom binnen de Natura2000-gebieden.

3.1 Reikwijdte van de maatregelen

De natuurherstelmaatregelen in Natura2000-gebieden hebben vaak een kleinschalig en direct duidelijk zichtbaar effect. Denk bijvoorbeeld aan het kappen van bomen op venoevers, het actief omvormen van bos of het toepassen van bosrandbeheer. De effecten van deze maatregelen beperken zich voor het grootste gedeelte tot de locatie waar ze zijn uitgevoerd. Ze hebben geen gevolgen voor aangrenzende of verder weg gelegen gebieden.

Binnen diverse Natura2000-gebieden zijn daarnaast ingrepen in de waterhuishouding nodig als natuurherstelmaatregel. De maatregelen moeten leiden tot nattere omstandigheden binnen deze gebieden. Dat betekent dat greppels en sloten worden gedempt, beken ondieper worden gemaakt en watergangen worden afgedamd. De maatregelen worden vaak gefaseerd uitgevoerd, zodat de vegetaties zich geleidelijk kunnen aanpassen aan de nieuwe, nattere omstandigheden of in fases kunnen worden omgevormd. De gevolgen zijn daarom vaak pas na een langere periode duidelijk zichtbaar.

Vernattingsmaatregelen hebben invloed op een groter gebied: de effecten beperken zich niet tot de percelen waar fysieke maatregelen zijn getroffen. Ingrepen aan watergangen verhogen de grondwaterstand over een groter gebied hieromheen. Vooral in bos heeft vernatting vaak een ingrijpend effect voor de bestaande vegetatie. Een bos ontwikkelt zich immers langzaam, gedurende decennia. De soortensamenstelling van een bos verandert maar langzaam. De volgende paragraaf gaat daarom specifiek in op de gevolgen van vernatting voor bouseigenaren.

3.2 Gevolgen van vernattingsmaatregelen voor bouseigenaren

Vernatting heeft verschillende gevolgen voor bestaand bos:

- Verandering van de soortensamenstelling en toename van dood hout.
- Toename van de stormgevoeligheid en windworp (omwaaien van bomen).
- Bemoeilijking van de bosexploitatie. Hiermee wordt het gehele proces bedoeld waarbij hout wordt geoogst uit het bos: het blesen (markeren van te vellen bomen) en voorbereiden, vellen, ruimen (uit het perceel verplaatsen van het hout tot aan een bospad) en het afvoeren van hout uit het bos. Daarnaast verstaan we hieronder ook het opnieuw inplanten of het natuurlijk verjongen van een geoogst perceel.

3.2.1 Verandering soortensamenstelling en toename dood hout

De bossen in Natura2000-gebieden bestaan nu veelal uit bos met boomsoorten van (relatief) droge gronden, zoals grove dennen en eiken. De soortensamenstelling is aangepast aan de drogere omstandigheden die de mens heeft gecreëerd met het graven van greppels en sloten. Wanneer de grondwaterspiegel stijgt door aanpassingen aan het watersysteem kan het voor deze

soorten te nat worden om te overleven. Op diverse plekken is dat juist wenselijk en plant men, als onderdeel van de natuurherstelmaatregelen, actief boomsoorten aan die wél aangepast zijn aan natte omstandigheden. Vernatting leidt zo op de middellange termijn (5 tot 25 jaar) tot een toename van dode bomen. Op de langere termijn ontstaat echter, door de groei van de boomsoorten die wel zijn aangepast aan de nattere omstandigheden, een nieuw bos, bijvoorbeeld hoogveenbos.

De effecten van de maatregelen aan het watersysteem kunnen daarnaast ook merkbaar zijn op percelen waar ontwikkeling van natte bostypen niet gewenst is. Hier kan de vernatting leiden tot verminderde groei en/of afsterven van bomen die een houtproductiefunctie vervullen. De betreffende eigenaar leidt hierdoor economische schade.

3.2.2 Toename van stormgevoeligheid en windworp

Hogere grondwaterstanden kunnen de stabiliteit van de bomen verminderen. Dat komt doordat de draagkracht van de bodem vermindert en de boomwortels die permanent onder water staan, afsterven. Nieuwe wortels groeien alleen in de bovenste, drogere bodemlaag. Dat betekent dat de bomen minder stevig staan en de kans op omwaaien toeneemt.

Actieve bosomvorming door het rooien van bestaande bomen en aanplant van boomsoorten die bestand zijn tegen natte omstandigheden, zorgt ervoor dat de kans op windworp in bospercelen op langere termijn minder groot wordt. In bospercelen waar geen actieve omvorming plaatsvindt, kunnen echter gevaarlijke en/of onwenselijke situaties ontstaan, zoals kans op omwaaien van bomen bij paden of omwaaien van bomen met een houtproductiefunctie (financiële waarde).

3.2.3 Bemoeilijking van de bosexploitatie

Wanneer binnen Natura2000-gebied (of in aangrenzend bosgebied) de houtproductie gehandhaafd blijft, dan is de inzet van materieel nodig bij de bosexploitatie. Voert de exploitatieroute door percelen en/of over paden die zijn vernat, dan heeft dit gevolgen voor de bosexploitatie(kosten):

- Er bestaat een grotere kans op insporing (ontstaan van rijsporen) doordat de draagkracht van de bodem afneemt. Paden raken hierdoor beschadigd, waardoor ze onbegaanbaar zijn en dus moeten worden hersteld.
- Door insporing in bospercelen raakt de bodem verdicht en kunnen zaailingen en nieuwe aanplant moeilijker wortelen. Bij aanrijroutes via aangrenzende productiepercelen kunnen de wortels van daar aanwezige bomen beschadigd raken door insporing.
- Bij heel natte omstandigheden is aangepast materieel nodig om te voorkomen dat het materieel vast komt te zitten en onherstelbare schade aan de bodem toebrengt. Ook kunnen percelen zodanig worden vernat, dat exploitatie in het geheel niet meer mogelijk is.

3.2.4 Mogelijke maatregelen bij ongewenste effecten voor boseigenaren

Om de houtproductiefunctie op particuliere percelen in stand te houden, kunnen verschillende maatregelen worden getroffen om de beschreven negatieve effecten van vernatting aan te pakken:

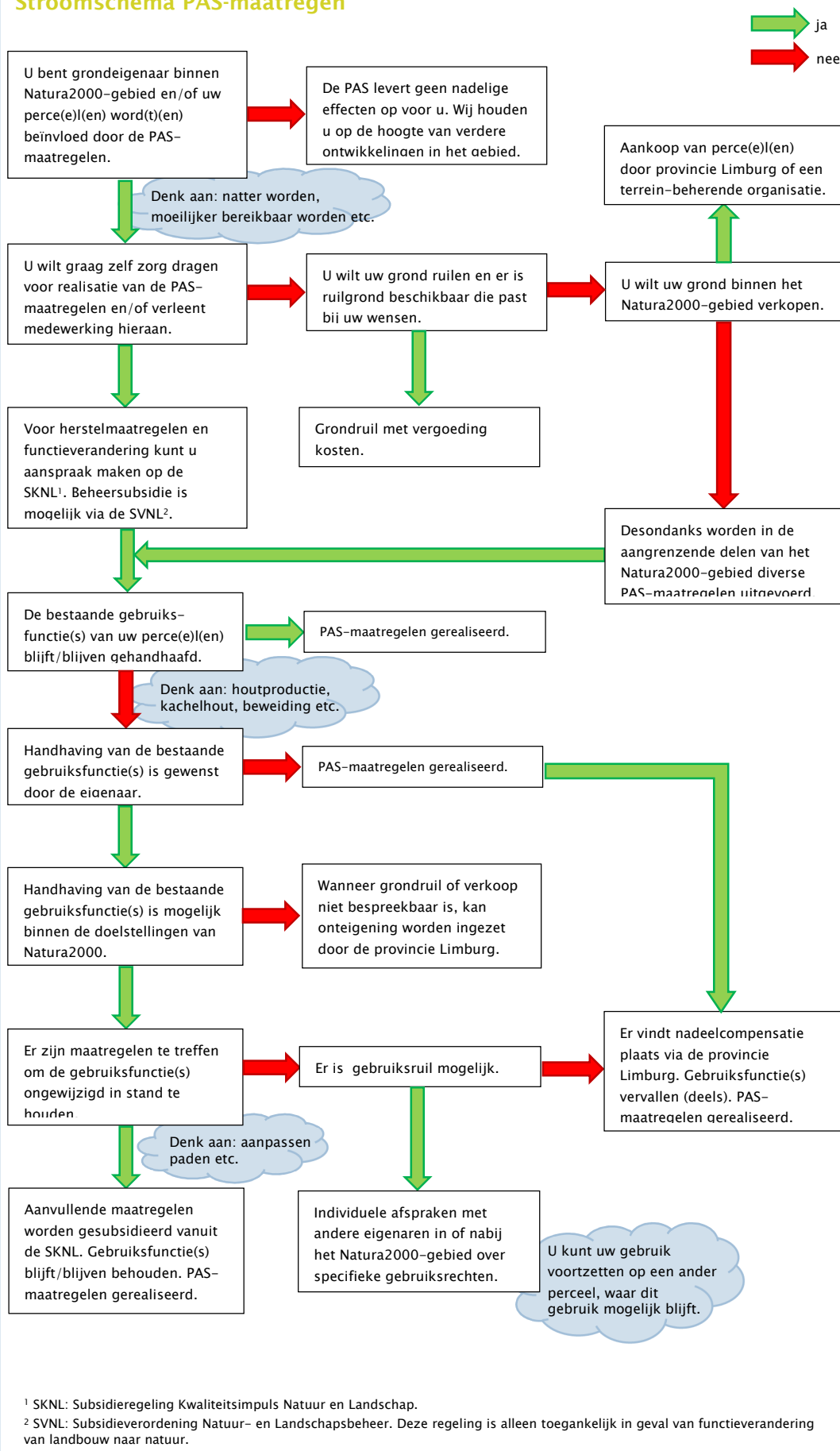
- Aanbrengen van detailontwatering, specifiek afgestemd op de percelen die een houtproductiefunctie blijven vervullen. Dit is alleen mogelijk voor percelen die niet binnen de begrenzing van Natura2000-gebieden vallen, maar wel worden beïnvloed door de vernattingsmaatregelen. Binnen de Natura2000-gebieden is het aanbrengen van nieuwe ontwatering niet gewenst, omdat dit immers de natuurherstelmaatregelen minder effectief maakt.
- Actief aanplanten van boomsoorten die bestand zijn tegen een hogere grondwaterstand en de houtproductiefunctie kunnen overnemen. Daarbij biedt het op grotere schaal uitvoeren van deze maatregel, door samenwerking van boseigenaren en in combinatie met bospercelen zonder houtproductiefunctie, meerdere voordelen. Materieel kan via vaste, efficiënt gekozen routes worden ingezet in het bos en de kosten van inzet van gespecialiseerd materieel kunnen worden gedeeld, zodat de kosten minder hoog zijn. Bovendien vindt direct over grote oppervlakten bosvorming plaats. Deze maatregel voorkomt zo tevens het afsterven van grotere oppervlakten bos.
- Opstellen en realiseren van een padenplan om de toegankelijkheid van het Natura2000-gebied te verzekeren. De hoofdontsluiting binnen Natura2000gebied dient te allen tijde goed toegankelijk te zijn voor landbouwkundig verkeer en hulpdiensten. Eventuele bosbouwkundige ontsluiting en het onderhoudsregime hiervan kan worden afgestemd op de eigendomssituatie en de ligging van de (overblijvende) percelen met een houtproductiefunctie.
- Uitrusten van gronden in het kerngebied van de vernattingsmaatregelen naar gronden buiten of in de randzone van het Natura2000-gebied, waar de vernatting minder sterk of niet optreedt en houtproductie mogelijk blijft (zie hiervoor ook paragraaf 2.1.2).

De kosten voor het aanbrengen van detailontwatering bij percelen buiten Natura2000-gebied die worden beïnvloed door vernattingsmaatregelen, worden gesubsidieerd vanuit de SKNL. Dat geldt ook voor de aanplant van andere, beter geschikte boomsoorten en voor aanpassingen aan de padenstructuur om de bereikbaarheid van productiepercelen te verbeteren (binnen Natura2000). Het uitrusten van gronden vraagt specifieke afspraken tussen de grondeigenaar en de provincie.

De genoemde maatregelen kunnen niet altijd helemaal voorkomen dat de houtopbrengsten voor een particuliere eigenaar dalen. Bij bosvorming door de aanplant van andere boomsoorten moeten de aanwezige bomen deels al moeten worden gekapt voordat ze kaprijp zijn. Er moet immers ruimte gemaakt worden voor de nieuwe aanplant. De gekapte bomen brengen minder op dan wanneer ze volgroeid zouden zijn. De provincie Limburg werkt aan een regeling om aan deze resterende schade tegemoet te komen.

Stroomschema PAS-maatregelen

4 PAS, wat betekent het voor u?

De Programmatische Aanpak Stikstof heeft als doel om de aantasting van natuur door een teveel aan stikstof een halt toe te roepen. Maar dat kan alleen als de bronmaatregelen én de effectgerichte natuurherstelmaatregelen worden getroffen en duurzaam in stand gehouden worden. Wat dit nu concreet voor u als particulier grondeigenaar binnen Natura2000-gebied betekent, ziet u in het schema hiernaast.

Stap 1: uw eigendom wordt beïnvloed door de PAS-maatregelen

Wij bespreken met u welke natuurherstelmaatregelen er precies worden genomen, wat deze voor uw eigendom betekenen en op welke wijze u hieraan wel of niet uw medewerking wilt verlenen. Indien u uw eigendom binnen Natura2000-gebied wilt ruilen of verkopen, dan zoeken we samen met u naar passende mogelijkheden.

Stap 2: u wilt zelf zorg dragen voor realisatie van de PAS-maatregelen

Samen met u wordt nagegaan welke natuurherstelmaatregelen specifiek binnen uw eigendom nodig zijn en hoe deze kunnen worden uitgevoerd. Vergoeding van de kosten van de maatregelen verloopt via de SKNL. Wanneer functieverandering van landbouwgrond naar natuurgrond aan de orde is, wordt ook de waardedaling van de grond gecompenseerd vanuit de SKNL. In dat laatste geval kunt u ook beheersubsidie aanvragen via de SVNL. Hiervoor moet u zich aansluiten bij een beheercollectief.

Afspraken over de te treffen maatregelen, de uitvoering ervan en de te bereiken natuurdoelen worden opgenomen in een uitvoeringsovereenkomst. Deze overeenkomst sluit u met de provincie Limburg en wordt vastgelegd bij de notaris. Indien nodig, worden ook afspraken over aanloop- en instandhoudingsbeheer opgenomen.

Stap 3: u wilt de huidige gebruiksfunctie(s) van uw eigendom handhaven

Voortzetting van regulier agrarisch gebruik binnen Natura2000-gebied is niet mogelijk. Het ruilen of verkopen van gronden is dan de enige mogelijkheid om het agrarisch gebruik – op een andere locatie – voort te zetten. In het uiterste geval kan de provincie besluiten om onteigening in te zetten.

Voor het overige gebruik van gronden, bijvoorbeeld voor productie van (kachel)hout of voor (extensieve) beweiding, gaan wij samen met u na of er maatregelen getroffen kunnen worden om de functies in stand te houden. Deze maatregelen zijn in veel gevallen eveneens subsidiabel via het SKNL. In sommige gevallen moeten we zoeken naar alternatieve oplossingen, zoals “gebruikswissel”. Zo kan bijvoorbeeld met een terreinbeherende instantie worden afgesproken, dat ook natuurpercelen van de betreffende instantie beweiden mogen worden. Dit vraagt uiteraard om specifieke en individuele afspraken, waarbij wij graag behulpzaam zijn.